

Csömör földjének állatvilága

Csömörön - míg a kiemelkedően értékes növényfajok a lápréthez és környékéhez kötődnek, addig - védett és fokozottan védett állatfajok községünk szinte minden pontján élnek. A település sajátossága és értéke, hogy az állatvilág számára sokféle életteret kínál: nedves láprétet, nádas, sekély patakot, mesterséges tavat, szárazabb melegebb réteket, szántókat, hűvös lombos erdőfoltot, kerteket.

Ez azért érdemel különös figyelmet, mert a különböző típusú területek igen kicsik, s ha ezeket szándékosan vagy tudatlanságból tovább csökkentjük, a környezeti változásokra gyorsan reagálni nem képes állatvilágból akár egyik évről a másikra is végleg eltűnhetnek fajok. (A láptó nádas részéről így tűnt el a bíbic, amikor évekkal ezelőtt leégett a nád.)

Az állatvilágot számba vevő, széleskörű, tervszerű tudományos kutatómunka a területen eddig még nem folyt - ezért nem tudjuk például, hogy melyik bagoly és denevér faj él nálunk -, de az egy-egy alkalommal megfigyelést végző zoológus kutatók és a községben élő természetbarátok hitelesített megfigyelései száznál több védett vagy fokozottan védett állatfajról adnak hírt.

A denevér mellett védett emlősünk az erdei cickány (*Sorex araneus*) és mezei cickány (*Crocidura leucodon*), valamint a kertekben is látható, rovarévó vakondok (*Talpa europaea*) és a sün (*Erinaceus concolor*).

Aki a patakparton szemlélődik, vagy fülel, az a félenk és teljesen ártalmatlan vízisiklóval (*Natrix natrix*), kecskebékával (*Rana esculenta*), tavibékával (*Rana ridibunda*), vöröshasú unkával (*Bombina bombina*) találkozhat, a fákról, bokrokról a zöld levelibéka (*Hyla arborea*) hangját hallhatja. Számukra, és a madarak számára is nélkülözhetetlen a víz.

A Csömöri patak vize nemcsak ivóvizet jelent valamennyi csömöri madár számára, hanem van köztük, melynek egyetlen lehetséges fészkelőhelye a vízparti nád. Ilyen az énekes nádiposzáta (*Acrocephalus palustris*), foltos nádiposzáta (*Acrocephalus schoenobaenus*), nádi sármány (*Emberiza schoeniclus*), a furcsa nevű nádi tücsökmadár (*Locustella luscinioides*). A tücsökmadár elnevezés roppant találó, hiszen hangját hallva először egy rendkívül hangos tücsköt vagy egy horgászt keresünk a közelben, aki az orsót tekeri. A nádi madarak megfigyeléséhez sok türelemre, hosszú ideig tartó nesztelen mozdulatlanságra van szükség, de aki erre képes, annak jutalma nem marad el.

A patakparti fűzfákon láthatóak a függőcinegék (*Remiz pendulinus*) jellegzetes, posztócipő alakú lecsüngő fészkei.

Azok a szakaszok, ahol a patakot nemcsak nád, hanem fák is szegélyezik, a nyaktekercs (*Jynx torquilla*) kedvelt helyei. A harkályokkal rokon faj, de akár tollas kígyónak is csúfolhatnánk, hiszen nyakát 180 fokban képes elfordítani, ha támadásról tart, ráadásul tolla színe és mintázata is a kígyókéhoz hasonló.

A vízparti sűrű bokrokban keres fészkeinek helyet a jelentéktelen külsejű, de csodálatosan éneklő fülemüle, más néven csalógány (*Luscinia megarhynchos*). Ez a madár különösen érzékeny a háborgatásra, környezeti változásokra. Ahol az ő számára megfelelő növényzetet az ember kipusztítja - „megszépitő, rendet rak” - vagy ahonnan eltűnik a víz, ott a fülemüle nem tud megélni többé! Érdemes tehát arra is gondolni, hogy ha csupán megregulázott, divatos dísznövényeket tűrünk meg környezetünkben, akkor ezzel akaratlanul is lehetetlenné tesszük az életet minden érzékenyebb faj számára.

Mind a patak, mind a horgásztó vize és környéke kedvelt pihenő- és táplálkozó-helye számos olyan madárnak, mely Csömörön ugyan nem költ, de tavaszi-őszi vonuláskor hosszabb-rövidebb időre megpihen itt. Nem zavartatja magát a horgászoktól a billegető cankó (*Actitis hypoleucos*), szürke cankó (*Tringa nebularia*), sárga billegető (*Motacilla flava*), kerceréce (*Bucephala clangula*), barátréce (*Aythya ferina*) sem.

Kisség távolabb pihen meg a fokozottan védett fehér gólya (*Ciconia ciconia*).

A vizektől távolabbi melegebb, szárazabb, füves, bozótos helyeken él a zöld gyík (*Lacerta viridis*) és a ferge gyík (*Lacerta agilis*), mindkettő rovarokat fogyaszt. Akár a kertekben is találhatunk barna varangyot (*Bufo bufo*) és zöld varangyot (*Bufo viridis*), amelyek bőre erősen mirigyos, szemölcsös, száraznak látszó. Éjszaka zsákmányolják a rovarokat, köztük a kerti

Számos madár szinte mindenütt megtalálható a községben, pl. a kakukk (*Coccyus canorus*); a legtöbb énekes madár pedig a kertekben is előfordul: feketerigó (*Turdus merula*), sárgarigó (*Oriolus oriolus*), széncinege (*Perisoreus major*), kék cinege (*Perisoreus caeruleus*), barátcinege (*Parus palustris*), házi rozsdafarkú (*Phoenicurus phoenicurus*), csuszka (*Sitta europaea*), csicsörke (*Serinus serinus*) stb. Gyümölcsöt csak desszertként fogyasztanak; tavasztól őszig a fiókanevelés idején rovarokkal, lárvákkal vagy magvakkal táplálkoznak.

Az énekes madarak egy részének és a harkályoknak, pl. a balkáni tarkaharkálynak (*Dendrocopos syriacus*), nagy tarkaharkálynak (*Dendrocopos major*) fontos, hogy öreg, odvas fákat találjanak, hiszen ilyen természetes odvakban fészkelnek, a harkályok pedig ezen kívül a kéreg alatti lárvák és más kártevők után kutatnak.

A Kálvária domb lombos fái és fenyői az erdei pinty (*Fringilla coelebs*), énekes rigó (*Turdus philomelos*), őszapó (*Aegithalys caudatus*), csilpcsalp-füzike (*Phylloscopus collybita*) kedvenc tanyája (ez után fáradhatatlanul ismétli csengettyű-hangon: csilp-csalp csilp-csalp csilp-csalp).

A faluszéli szántókon kutat a búbosbanka (*Upupa epops*); egy-egy szénaboglya vagy villanyoszlop tetejéről keres egereket, pockokat az egerészölyv (*Buteo buteo*). Örvendetes, hogy évről évre látni Csömörön ugyanazt az egerészölyv párt. A jóval kisebb termetű, hegyes szárnyú vörös vércsét (*Falco tinnunculus*) is a szántók fölött, a levegőben „szitálva” vehetjük észre, amint apró rágcsálóra készül lecsapni.

A homokos talajnak köszönhetően egy-egy magas, meredek homokfal speciális élőhelyet ad a parti fecskének (*Riparia riparia*) és fokozottan védett gyurgyalagnak (*Merops apiaster*), mert ezek kizárólag ilyen partfalakban tudnak megtelepedni.

A zoológiai kutatások hiánya miatt legkevésbé a körülöttünk élő ízeltlábúakat, rovarokat ismerjük. Köztük van az imádkozó sáska (*Mantis religiosa*), kardoslepke (*Iphiclides podalirius*), kis színjátszólepke (*Apatura ilia*), nappali pávaszem (*Inachis io*), diófacincér (*Megopis scabricornis*), kékfutrinka (*Carabus violaceus*), mezei futrinka (*Carabus granulatus*) és a korhadó lombos fákban élő kis szarvasbogár (*Dorcus parallelipedus*), amely nem azonos a szarvasbogár nevű fajjal. Ez utóbbi Csömörön nem él. A fűzfákon figyelhetők meg a tajtékos kabóca (*Philaenus spumarius*) nyomai.

Képgalériánkban **Lengyel Tibor: Madárbarát-lexikon** c. munkájának segítségével bemutatjuk a fentiekben felsorolt madarakat.